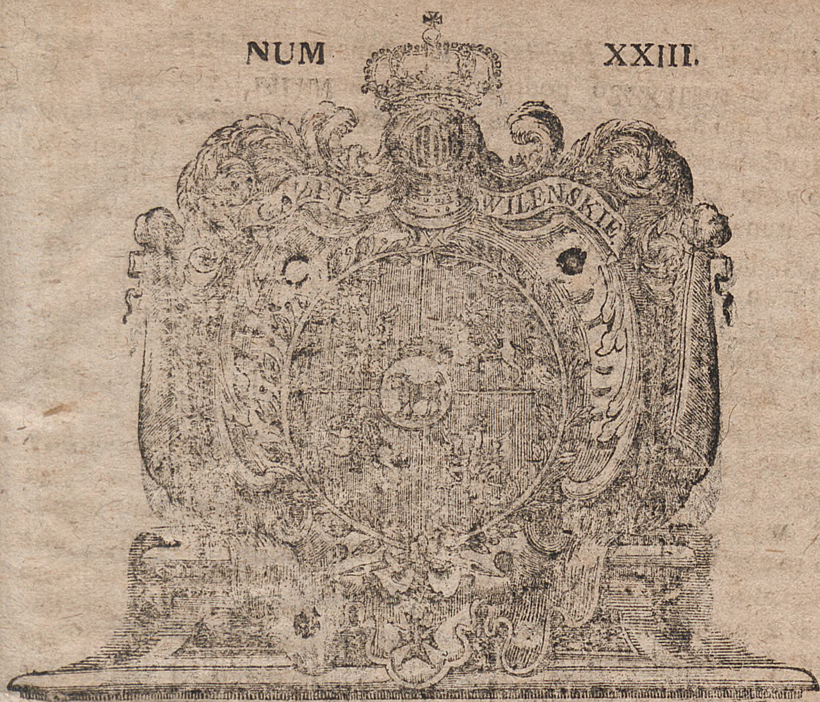
NUM XXIII.

w SOBOTĘ DNIA 6. CZERWCA ROKU 1783

Z Połocka dnia 1. *Maia.* Xiąże Jmć *Potemkin* Minister Dworu Naszego, przybywszy tu dnia 23. przeszłego Miesiąca, wyiechał ztąd dnia 28. po pułnocy do *Mohilowa.* Podczas bytności tu swoiey, dnia 25. tegoż przeszłego Miesiąca, znaydował się na Mszy śpiewaney w tuteyszym *JJ. XX. Jezuitow* Kościele, gdzie przyimowany był przez J. X. *Czerniewicza* Wikaryusza Generalnego *Jezuickiego,* i *J. X. Lenkiewicza.* Rektora Collegium tuteyszego, z całym Zgromadzeniem Zakonnym tegoż Collegium. Nazaiutrz, znowu przytomny był w tymże Kościele na Mszy Uroczystey, przez *JJ. XX. Bazilianów* śpiewaney. W następuiącą Niedzielę, po odprawionym w Cerkwi tuteyszey nabożeństwie, tenże Xiąże Jmć znaydować się, raczył na Obiedzie w Refektarzu Collegium *Jezuickiego.*

Z Wiednia dnia 23. Kwietnia.

Dnia wczorayszego podróż Cesarza Jmci do *Węgier* ostatecznie ustanowiono. Po iutrze barzo rano Cesarz Jmć wraz z Lieutenantem Feld-Marszałkiem Hrabią *de Colloredo* pewnie wyieżdza do *Pest*, zkąd poiedzie daley do *Aradu*, *Temeswaru*, *Planchowy*, *Peterwaradynu*, *Esseku*, *Gradyski*, *Brodu*. *Karlstadu*, *Fiume*, *Tryestu*, i ztamtąd przez *Grätz* tu powróci. Czy potym Cesarz Jmć wybierze się do *Włoch*? iako to często głoszono a zawsze odkładano, pokaże się to pewnie z tego, iak póydą interessa *Rossyi z Portą Ottomańską*. Roboty tych dwóch Dworow, to iest, *Rossyiskiego i Ottomańskiego*, coraz większą trudność znayduią; i ieżeli nas pozory nie mylą, zakończą się one bez wątpienia na uroczystym zerwaniu pokoiu. Przynaymniey wszyscy tu maią tę woynę za nieuchronną. Cesarz Jmć uczynił teraz nayważszym Komendantem *Morawii* Hrabię *de Vallis*, a *Galicyi* Pana *Schrödera*.

Z Wiednia dnia 26. Kwietnia.

Dnia wczorayszego o godzinie 5. z rana, Cesarz Jmć z Hrabią Józefem *de Colloredo*, Lieutenantem Feld Marszałkiem i Dyrektorem Artyleryi Cesarskiey i Królewskiey, iako też z Generałem Maiorem *de Zehenter*, wyiechał do *Węgier*, i do granic *Tureckich*. Poiadą tamże za nim F. ld. Marszałkowie *de Lascy i de Laudon*, i inni Officerowie. Posła *Marokańskiego* Cesarz Jmć pożegnał dnia 22. Prezenta naznaczone od Monarchy naszego dla Monarchy *Afrykańskiego*, były w tych dniach wystawione na widok publiczny: składaią się one z dwóch Serwisów, iednego porcelanowego, drugiego srebrnego, z zegaru wiszącego barzo pięknego, i z rzędow suto złotem haftowanych. Dwa cugi dzielnych koni, i dwa konie powodowe ze staien Cesarskich, iako też powóz barzo piękny, który Cesarz Jmć posyła także dla tego Monarchy, iuż poszły ztąd do *Maroka*.

Dnia 22. teraznieyszego Miesiąca o 4. godzinie zraną, mieliśmy tu letkie trzęsienie ziemi.

Z Paryża dnia 28. Kwietnia.

Od tego czasu, którego Xiąże *Camille de Rohan Soubise* wyiechał ztąd do *Genui*, coraz po-

wſzechniey mówić zaczynaią o uſtąpieniu *Korſyki* dla *Hiſzpanii*. Jeśliby to przyſzło do ſkutku, iużby tą Wyſpa pod dzieſiątym panem zoſtawała od czaſu *Feniczykow*, do których przyłączyła ſię iedna Oſada *Lacedemońſka*, i których potym mieyſce zaſtępowali *Kartagińczycy*, po nich *Rzymianie*, toż *Gotowie*, *Saracenowie*, od których ona podobno wzieła tytuł Króleſtwa, potym Papieże, *Medyolanczycy* wraz z *Genueńczykami*, ſami *Genueńczycy*; a nakoniec *Francya* od Roku 1770. którego *Paſcal Paoli*, obrany naywyżzym Wodzem od rodakow, zoſtał z tey Wyſpy wypędzony. Siedzi on teraz w *Londynie*, i prowadzi życie cale ſmutne. Można z wielu miar przyrównać go do ſławnego Barona *Teodora de Neuhoff* z Hrabſtwa *de la Mark* w *Weſtfalii*, ktory ogłoſzony Królem *Korſykańſkim* w Roku 1739. żył potym także nędznie w *Londynie*, i w Roku 1756. umarł tamże w więzieniu za długi.

15.000 ludzi maſzeruie teraz do *Cherbourg*, gdzie ma być nowy port założony. Autorem tego nowego proiektu ieſt Kawaler *de Ceſſart*, młody indżynier moſtow i grobel. Koſz na to łożony będzie ze ſkarbu publicznego, daiąc co rok pot 3. Miliony z dochdow *Normandyi*.

Trzynaście Okrętow więkſzych i mnieyſzych powrociło z Portu *Cadix* do Portu *Breſt*, które teraz tam wyładowywaią: pięć z nich ieſt o trzech piątrach, cztèry od 74. armat i 4. Fregaty.

W *Dunkierce* dwa małe ſtatki maią być zbudowane dla Króla: inne których ieſt 14. oprócz przewozowych Statków, będą tu przedane iako w czaſie tey woyny niemało oſłabione.

Konſyliarz Stanu *Joly de Fleury* dla ſłabości zdrowia ſwego, podziękował Królowi Jmci za urząd Miniſtra Skarbowego. Na mieyſce iego mianowany zoſtał Konſyliarz Stanu *d' Ormeſſon* z tytułem *Kontrolora Generalnego Skarbowego*. Mówią, iż gdy ten nowy Kontrolor wymawiał ſię od tego urzędu dla młodego wieku ſwego, iako maiący tylko lat 32. Król Jmć tak iemu odpowiedział: *Urząd mój ieſt cięſzy, a iednakże ia ieſtem młodſzy od W. Pana tym lepiey; będziemy z ſobą dłużey zoſtawali.*

Przybyło tu teraz dwóch Miniſtrów z różnemi trakta-tami handlowemi, które *Anglia* ma zawrzeć: pierwſzy z nich ieſt Pan *Markoff* który z Xiążęciem *Boratyńſkim* podpiſze Artykuły ściągaiące ſię do *Roſſyi*; a drugi *Dawid Hartley*, maiący zlecenie od Dworu *Londyńſkiego*, aby ſię umowił z Komiſſarzami *Stanow Zjednoczonych: Amerykańſkich* względem oſtatecznego ułożenia Traktatu handlowego między *W. Brytannią* i dawnemi iey poddanemi.

Graf *d' Eſtaing* powrócił iuż do nas z *Hiſzpanii*, i w ten czwartek był wieczorem w *Werſalu*, zkąd dopiero wczora tu przyiechał. Jak był u Dworu przyięty, rzecz niepożytecz na o tym mówić: dość namienić, że miał kilka prywatnych audyencyi u Króla Jmci. z których iedna trwała dłużey nad godzinę. Przytomność tego Generała, i przybycie tu Barona *de Breteuil* odnowiły znowu te wieści, które tu lataią od niejakiego czaſu, o maiących naſtąpić różnych odmianach w naſzym *Miniſterium*.

W tę oſtatnią śrzodę zaprowadzono do *Baſtylli* dwóch Officerów morſkich, ale o nazwiſkach ich ieſzcze nikt nie wie.

Od Granic Tureckich dnia 23 Kwietnia. Podług wydanych od *Wielkiego Wezyra* rozkazow, aby nietracąc nic czaſu, reparowano iak naylepiey i powiękſzano fortyfikacye Fortec leżących na granicach *Europy*, naybarziey teraz pracuią około wzmocnienia *Belgradu* i *Widynu*, i znacznie iuż w obu tych Fortecach poſtąpiono. Wſzyſtkie Liſty *Carogrodzkie* donoſzą o ſamych tylko przygotowaniach do woyny. Woyſka z różnych Prowincyi iuż ściągaią ſię. a *Janczarowie* codzień ſię muſztruią. Pierwſzy Miniſter *Ottomańſki* żadnych nie oſzczędza koſztow dla wzmocnienia Państwa, mianowicie ſypie znaczne ſummy dla ſprowadzenia iak naywięcey, ale ſekretnie, Officerow *Europeyſkich*. Ze zaś dla wykonania tych zamysłow, ſprawowanie Departamentu ſkarbowego powinno iść iak naylepiey; z tey przyczyny wezwał on z wygnania przeſzłego pierwſzego Tłumacza *Draco Suzzo*, ponieważ on ma być naybiegleyſzy w tey części Administracyi.

NUM XXIII.

SUPLEMENT

DO GAZET WILENSKICH

w SOBOTĘ DNIA 6. CZERWCA ROKU 1783

Z *Skierniewic dnia* 22 *Maia.* Krol Jmć P. N. M. z *Nieborowa* przybył do tuteyszego Miasta o drugiey godzinie po południu, w assystencyi naydystyngwowańszych Osob:. Udał się naypierwiey do Kościoła, gdzie z wielkim ukontentowaniem swoim oglądał gust, i architekturę; poiechał potym do Grotty, tam Domek Pustelniczy, lochy podziemne, kaskada, i inne ciekawości prostey natury, Nayiaśnieyszemu Monarsze, i wszystkim patrzącym miły sprawowały widok. Nakoniec o godzinie siodmey powrócił N. P. do *Nieborowa*, pełen ukontentowania z znacznych i pięknych budowli Xiążęcia Jmci Prymasa, któremu toż ukontentowanie swoie wyrazić rozkazał przez J. X. *Szaniawskiego* Suffragana *Łowickiego* Administratora Generalnego Archidyecezyi.

Z Londynu dnia 22. Kwietnia.

Oprócz wyrażonych dawniey osob, które, z przyczyny odmiany *Ministerii*, poskladały swoie urzędy, rezygnował ieszcze *Lloyd Kenyon* swóy urząd Prokuratora Generalnego, który oddano Jakubowi *Wallace*. Lord *Foley* uczyniony iest iednym z Generałow poczt, na mieyscu Hrabi *de Tankerville*; a Mylord *Hunckinbrooke* Przełożonym nad psiarnią Królewską na mieyscu Hrabi *de Jersey*. Z takich odmian można powiedzieć, że uczyniona teraz w Ministerium i u Dworu Rewolucya, tak iest zupełna, iak żadna z tych, które ią poprzedziły. Nieszczęściem, rachuią między oddalonemi od urzędów, wielu Panow dobrze myślących i szczérze do dobra publicznego przywiązanych; iako to: Xiążęcia *de Richmond*, Hrabię *d' Effingham*, Lorda

Sydney &c: którzy złączeni dziś z Partyami *Bedfordzką* i *Shelburnowſką*, będą ſkładali *Oppozycyą*, czyli ſtronę przeciwną.

W pośrzod tey fermentacyi, ktora nie małe przynieſie przykrości nowemu Miniſterium; toż Miniſterium znaydzie ieſzcze wielkie trudności z inney okoliczności. Dla zbyt wyczerpanego ſkarbu, nie można teraz zaraz wyſypać ſumm należytych na zapłacenie woyſkom morſkim i lądowym; a tymczaſem żołnierze i maytkowie proſzą o abſzeyty, i domagaią ſię o zaległe łafy. Ztąd wynikaią wſzędy wielkie ſzemrania, i nawet bunty po portach i po Reymentach. Dnia 18. zrana zebrało ſię było maytkow na 2,000. w *Tower Hill*, i udali ſię proſto do Pałacu Amiralicyi, wyciągaiąc od Komiſarzów zapłacenia ſobie żołdu. Nie odebrawſzy pożądaney odpowiedzi, poſzli proſto do Pałacu *St. James*, dla przełożenia ſamemu Królowi ſwoich pretenſyi; ale że wſzyſtkie drogi prowadzące do tey rezydencyi Królewſkiey były żołnierzem oſadzone; nie byli tam przypuſzczeni, i rozeſzliſię ſpokoynie, żadney ſzkody nie uczyniwſzy, przynaymniey na ten i eden dzień.

Liſty odebrane z *Indyi Zachodnich* donoſzą, iż *Anglicy* nie wiedząc o traktacie przedugodnym, zabrali w tychże *Indyach Zachodnich* iednę Fregatę *Francuſką* od 40. armat, dwa wielkie Statki przewozowe z woyſkiem także *Francuſkim*, i znaczne inne zdobyczy przy Wyſpie *Kubie* i *St. Domingue*, między któremi było kilka pieniędzmi naładowanych.

Z Lodynu dnia 25. *Kwietnia*. W tych dniach Hrabia *de Mouſtier* Miniſter *Francuſki*, i Pan *del Campo* Miniſter Pełnomocnym *Hizſpańſki* mieli różne koferencye z P. *Fox* Sekretarzem Stanu, względem nowych ułożeń dla wzaiemnego pożytku handlu trzech narodow *Angielſkiego*, *Francuſkiego* i *Hiſzpańſkiego*; i dnia 22. wyſłali z tym Kuryerów do *Werſalu* i do *Madrytu*. Mòwią za pewną rzecz, że iak prędko Artykuły przedugodne będą podpiſane między *Anglią* i *Hollandyą*; ułożą zaraz traktat generalny zaymuiący pożytki wſzyſtkich Państw handluiących *Europeyſkich*, a to dla tego, żeby ten pokòy zoſtał tym ſpoſobem w tey naſzey

części Swiata, iak naymocniey-ſzym i iak naytrwalſzym.

Dnia 23. Król złożył radę, na którey czytano i rozważano liſty przyſłane świeżo z *New Yorku*. Te liſty, iak zapewniaią, donoſzą, iż iuż komunikacya ieſt uſtanowiona między Generami *Karletonem Angielſkim*, i *Waſhingtonem Amerykańſkim*; i Generał *Angielſki* wybierał ſię iuż z *New Yorku* z Woyſkami *Angielſkiemi*. Co ſię tycze woyſka *Haſkiego*; tego większa część uciekła, i poſtanowiła oſieść w *Ameryce*; reſzta będzie od prowadzona do *Europy*.

Xiąże *de Mancheſter* wybierasię wpodróż iako Poſeł do *Francyi*; Lord *Monſtuart* w tymże charakterze do *Hiſzpanii*, a Pan *Trewer* iako Poſeł extraordynaryi do Dworu *Turyńſkiego*. Lord *Northimgon* uczyniony ieſt w tych dniach Vice Reiem w *Jrlandyi*, na mieyſcu Hrabi *Nugent Temple*.

Z Hagi dnia 2. Maia. Artykuły przdugodne pokoiu naſzego z *Anglią* nie ſą ieſzcze podpiſane; wiemy wſzakże z pewnych *Lodyńſkich* Liſtów dnia 25. przeſzłego Mieſiąca piſanych, że nowe *Miniſterium Angielſkie*, zupełnie ieſt nakłonione do uczynienia pokoiu z Rzplta pod kondycyami dla obu ſtron pożytecznemi.

Z Konſtantynopola dnia 4. Kwietnia. Oprócz 30. Okrętow, które ſtoią wgotowości w *Kanale*, wyſtawiono ieſzcze 150. Galiot do przewiezienia Woyſka i amunicyi przez *Morze Czarne*.

Z Petersburga dnia 15. Kwietnia Dnia wczorayſzego Xiążę *de Wurtenberg* otrzymał od Jmperatorowey Jeymci Rangę Generała Lieutenanta; i iak zapewniaią, ma w teyże Randze iechać do Woyſka.

Liworny dnia 23. Kwietnia.

Po przybyciu tu dnia wczorayſzego z *Petersburga* Kuryera, wieść ta ieſzcze ſię barziey potwierdziła, która od kilku dni tu biegała, że Eſkadra *Roſſyiſka*, która w naſzym Porcie zimowała, odebrała rozkaz być gotową do płynienia; poczym przyłączy ſię do niey inna Eſkadra także *Roſſyſka* z 12 Okrętów Szeręgowych i z 6. Fregat złożona, i obie popłyną do *Lewantu*.

Przypłynoł tu z *Marſylii* Statek ieden Kupiecki *Roſſyi*

ſki, maiący płynąć do *Cherſonu* przez *Morze Czarne* z drugim Statkiem, zakupionym tu od Miniſtra Dworu *Petersburſkiego*.

Z *Wenecyi dnia* 25. *Kwietnia*. Margraf *de Mauruzzi*. Miniſter *Roſſyiſki* przy naſzey Rzpltey wyiechał do *Petersburga* dla zaślubienia ſobie córki Xiążęcia *Gika* Hoſpodara *Wołoſkiego*. W przyſzłym Mieſiącu ma tu przybyć Hrabia *de Woronzow* w charakterze Poſła Extraordynaryinego i Miniſtra Pełnomocnego *Roſſyiſkiego* przy naſzey Rzpltey. Bytność tu Miniſtra od Imperatorowey Jeymci *Roſſyiſkiey* ſtaie ſię koniecznie potrzebną u nas, ieżeli to ieſt prawda, że ona wyſyła do *Lewantu* znaczne ſiły i morſkie i lądowe, Przynaymniey Liſty *Carogrodzkie*, dnia 26. Marca piſane a tu dnia zawczorayſzego odebrane, maią zerwanie pokoiu między *Portą* i dwoma Dworami Ceſarſkiemi za pewne.

Z Bruxelli dnia 2 Maia Ceſarz Jmć nadał tytuł Konſyliarza Handlowego Baronowi *van Beelen*, Piſarzowi Dóbr i dochodów Ceſarſkich: który ma niezadługo iechać do *Ameryki*, dla poznania tego kraiu, i dla rozważenia, iakieby ſpoſoby były naypożytecznieyſze do prowadzenia handlu tuteyſzym naſzym Prowincyom z Rzecząpoſpolitą *Amerykańſką*. Przedawanie placu i rozwalin zrunoywanych Fortec *Baryerowych* ieſzcze nie uſtaie. Mieyſca i zabudowania Fortec *Izabelli* i *Perły* przy uściu Rzeki *Skaldy*, będą przedawane dnia 30. Maia.

Z *Kliwii dnia* 14 *Maia* W niektórych liſtach *Paryſkich* świeżo odebranych czytamy słowa naſtępuiące: „ Wſzyſcy „ Officerowie *Roſſyicy* w woyſku ſwoim nieprzytomni, „ wzieli rozkaż ſtawić ſię „ iak nayprędzey u ſwoich „ pułków; i wſzyſcy ci, któ„ rzy tu byli, iuż wyiechali. „ Owoż nie mały dowod wiel„ kiey woyny! Być może, „ że przez te gotowania ſię „ ſtraſzą *Portę*, dla wymożenia na niey, czego żądaią; „ ale to zawſze ieſt pewna, że „ ieżeli *Dywan* przez wczeſne „ roboty nie zabieży powſtaiącey na ſię burzy, woyna „ będzie nieuchroną..